

יבמות קו

משה שווערד

1. שו"ת חכם צבי סימן א

... וצריך חקירת חכם אי הך כוונה דבעינן בחליצה. היינו מטעם דמצוה היא וכעין כוונת המצות דפסקו רוב הפוסקים דמצוות צריכות כוונה: או כעין כוונת ההקנאות דבעינן דעת קונה ומקנה. וכאותה שאמרו העורך בנכסי הגר וכסבור שלו הן לא קני. משום דלא קא כיון למיקני: והנה אם הכוונה האמור' כאן הוא ע"ד כוונת המצות. ודאי צריכה שתהיה בשעת מעשה ממש להתירה. כעין כל המצות. וכאותה שאמרו נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע לא יצא עד שמתכוון שומע ומשמיע: ואמר ליה ר"ז לשמיעה איכוין ותקע ל'. ובודאי אחר כוונת הלב הן הן הדברים: אבל אם הכוונה האמור' כאן אינה אלא כדרך כוונת ההקנאות. נלע"ד שאף אם לא כיון בשעת מעשה להתירה לשוק. אלא שהוא יודע שבחליצת מנעלו ניתרת לשוק. והוא חולץ לה בלי שום אונס. אין אנו חוששין לדברים שבלבו אז באותו הזמן דברים שבלב בכל ההקנאות לאו דברים ניהו: והנלע"ד דכוונה זו האמורה בענין חליצה אינה אלא מטעם הקנאה.

+/ר"י שנתנון/ לפע"ד הוא מטעם כוונת המצוה שהרי הרב אומר כי רמב"ם פ"ד מיבום ה"ח צריך שתתכוין היבמה שתחלוץ לו ויתכוין הוא שיחלוץ לה ויעשו מעשים אלו לשמה הנה מ"ש שיעשו לשמן מורה ככל המצות שצריכין לשמן ובקנאה ל"ש לשמן וחוששני שהיה בהעלם עין מרבנו ז"ל שהרי מזכיר ה' ט"ז שם ולא הזכיר דברי הרמב"ם אלו ודוק היטב: + ובהכי ניהא לי מה דקשה להו להתוס' פמ"ח אמאי אמרינן דקטנה חולצת בפעוטות והא לאו בת דיעה היא. ולדידי ל"ק משום דכיון דמתורת הקנאה איתנן עלה. והרי היא זוכה לעצמה מה"ת היכי דדעת אחרת מקנה אותה וכמה שכתבו התוס' ריש פ' בן סורר ומורה: ובקטן נמי לא קשיל לי אמאי סד"א דחליץ/החולץ/ אי לאו משום דאיש כתיב בפרשה דס"דא כיון דאיהו לא קעביד מעש' אלא דדחיס לכרעיל'. הדר הוה ליה היבם כקטנה המקבלת גיטה דלאו דעתה בעינן וזכתה לעצמה. ה"נ לא בעינן דעתו כלל להקנות. ולהכי איצטריך איש. ולהרמב"ם בלא"ה לק"מ דחליצה שלא בכוונה פוסלת על האחין מה שאין כן חליצת קטן:

2. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת כתובות דף עד/א

(רמז) דף ע"ד. חליצה פסולה עד שיכוונו שניהם. בשו"ת חכם צבי ס"א חקר כוונה זו מה טיבה, אם היא כוונת מצוה או כוונת קנין, וכדבריו נראה מבואר מלשון הרמב"ן ורשב"א, יבמות ק"ד, ובהו כתב לתרץ קושית תוס' אמאי קטנה חולצת והא לאו בת דעה היא, ותירץ דקטן יש לו זכיה בדעת אחרת מקנה, ודברי תימה הן. דהטעם דקטן זוכה בדעת אחרת מקנה הוא משום דסגי

בכוונת המקנה ולא בעינן דעת הקונה כלל, אבל בחליצה הרי מפורש בגמרא דבעינן שיכוונו שניהן. עוד כתב שם דמקושת תוספות מוכח דסתמא פסול בחליצה דקטן כסתם דמי, אבל בתוס' ריש זבחים כתבו דקטן גרע מסתמא, ואפשר שלא כתבו כן אלא לענין קדשים דהוי מתעסק כמו משום חולין. עוד כתב שם, דלהרמב"ם איצטריך קרא למעוטי קטן שלא לפסול על האחין, דאי מטעמא דחסרון כוונה פוסל על האחין, וקשה דזה אינו אלא מדרבנן, וי"ל דלאו קרא יתירא הוה, ומיעוטא דקטן הוה ממשמעוהא דאיש, וקושת תוס' לא על הקרא אלא על הגמ' למה צריך למילף מקרא, ולהו יש לתרץ דנ"מ לענין לפסול על האחין:

(רמח) ובעיקר חקירתו לפרש דצריך כוונה משום המצוה, נראה, דאפילו נימא דצריך כוונת מצוה, אין טעם לפסול החליצה מפני חסרון כוונת מצוה, דהיתר החליצה אינו בא מכח קיום המצוה, אלא להיפוך, דקיום המצוה בא מכח חלות ההיתר, ואם החליצה מצד עצמה כשרה בלא כוונה, ממילא נתקיימה המצוה, כמ"ש הרמב"ן חולין ל"א דכוונת הכשר כמו טבילה ושחיטה, אינו תלוי בפלוגתא דמצוות צריכות כוונה, מיהו באור זרוע הלכות ר"ה אות רס"א הביא ראיה דקיי"ל מצוות א"צ כוונה משחיטה וטבילה, ומזה נראה כדעת חכ"צ, דכוונת המצוה מעכבת ההכשר, וכן משמע באשכול הל' שחיטת חולין דתלוי זב"ז, ושמא אין דעתם לפרש דמשו"ה מיפסלא הטבילה, מפני שלא נתקיימה המצוה בשביל חסרון כוונה, אלא שמדמין שני הדברים להדדי, דכמו דמצוות צריכות כוונה ה"נ הכשר בעי כוונה:

3. הרא"ש על יבמות פרק שנים עשר - סימן טו

...אלא דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן הלכך בעינן דוקא כי התם שיוכל המעשה להתקיים על ידי שליח שצויה משה ליהושע אם יקיימו התנאי שיתנו להם ארץ הגלעד אבל חליצה דאי אפשר ע"י שליח דבעינן וחליצה נעלו מעל רגלו

4. חדושי הרשב"א על מסכת יבמות דף קו/א

אמר ליה השתא מינך איפסילה לה זיל חלצו לה חליצה מעליא כי היכי דתשתרי לעלמא. מסתברא דכופין אותו בכך עד שיאמר אני רוצה ואפילו בשוטים, דכיון דאסירא ליה מעתה הרי זה חייב להוציאה, וה"נ איתא בירושלמי (ה"ו) דגרסינן התם, אתא עובדא קומי ר' מנא ועבד כר"ל [כד] [דמ] שמע דר' יוחנן פליג חזר וכפה אותו וחליץ לה לזמן. וטעמא דמלתא משום דכיון דאסירא ליה מדרבנן מיהא לא מעגנינן לה...

5. ערוך לנר על יבמות דף קו/א

בגמרא א"ל רב פפא לא סבר לה מר: ק"ק דלמא א"ל כן לכופו אח"כ לחליצה מעליא כמו בהך מעשה דר' חייא בר אבא דלעיל, וי"ל ע"פ מש"כ הרשב"א דלכך ה' מטעמהו במאתים זוז ולא בכך אתה כונסה דלא ה' רוצה לכופו או לא יכול לכופו, ולפ"ז ה"ק ל' ר"פ אי דעתך שזה יהי' חליצה מעליא הא לרבי יוחנן פסולה ואי דעתך להטעהו יותר טוב לטעות אותו במאתים זוז שלא להצריכו כפיי' והא דלא עשה גם ר"ה בר אבא כן להטעהו בממון דהתם לא ה' לוקח ממון ממנה כיון דדעתו לכלות כל ממונה ואם תאמר ליתן כל ממונה אז יבין שלהטעותו באה:

6. רש"י יבמות דף קו/א

הב ליה - דהא קבילת עלה ואע"ג דחליצה בהכי לא מיפסלא מיהא איחייבא לקיומי תנאה מדינא כשאר שכירות דעלמא:

7. ספר קצות החושן סימן רמא ס"ק ט

ואיכא למידק היכי הוי מחייב לה אביי למיתן ליה, ור"פ למאי איצטריך לאתויי ראייה מבורח מבית האסורין, והא הכא כיון דאתני ליה בלשון על מנת לא מחייב ולא מידי, משום דכל האומר על מנת אין מחייבין אותו לקיים התנאי, אלא אם רוצה לקיים יקיים ואם ירצה לא יקיים לפי שכבר נתפרשה כפיתו, אם יקיים התנאי יקיים המעשה, ואם לא יקיים התנאי לא יתקיים המעשה, וכיון שכן ה"נ לימא ליה לא בעינא בחליצה ולא יהיבנא והרי החליצה ממילא קיימת והיא פטורה מליתן. **ויש לומר דכיון שאי אפשר לה לחליצה להתבטל הרי זה כשכירות ולפיכך אי הגון לה מחייבין ליתן ליה מדין שכירות...**

8. ספר אבני מילואים סימן כט ס"ק א

אמנם בעיקרא דהך מלתא כבר העליתי בזה דבר נכון **בקצה"ח** סי' רמ"א ס"ק ט' והוא דהיכא דהתנה בדיני תנאי בני גד וב"ר הברירה ביד' שלא יקיים התנאי ויתבטל המעשה **והיכא דלא התנה בדיני התנאי וכגון דלא כפלי' מחייבין אותו לקיים תנאו דכיון דהמעשה קיים ולא יתבטל לעולם גם הוא מחויב בתנאי כמו שהתנה עבור המעשה** וכיון דמתנה ע"מ להחזיר היינו מתנה חלוטה ע"מ להחזיר לו דהיינו שיחזור ויקנה אותו לו במתנה ובוה אפי' לא כפל לתנאו כיון דהמעשה קיים וזה שנתן אתרוג על מנת שיחזור ויתן לו אתרוג זה או אתרוג אחר מכי משך באתרוג מחויב הוא בפסיקה שפסק לו בעדו וכמ"ש בנימוקי יוסף פ' הוהב [כו,א מדפי הרי"ף] מי שמשך חפץ מחבירו והתנה ליתן לו כור חטים חדשים חייב ליתן לו כמה שפסק וע"ש וכן במתנה ע"מ להחזיר ודאי מחויב להחזיר כמו שפסק בשעת משיכה ומש"ה לא קשיא להו תוס' בריש המימרא דהילך מנה ע"מ שתחזירהו דהא לא כפל התנאי דלפי מ"ש אפי' לא כפל התנאי מחויב להחזיר כמו שפסק, אלא בהא דאמר רבא לא החזירו לא יצא בזה הוא דקשיא להו דנהי דמחויב להחזיר מחמת תנאו שהתנה בשעת משיכה ה"ל גזל מכאן ולהבא אם אינו מחזיר ולא למפרע ומחמת התנאי הוא דהוי גזל למפרע ומש"ה קשיא להו לתוס' דהא לא כפל. **ושם ראי' לדברינו אלה ביבמות (דף ק"ט) [קו,א]** בת חמוהי דרב פפא נפלה לפני יבם שאינו הגון לה אתא לקמי' דאביי א"ל חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים וזו לבתר דהלץ א"ל אביי זיל הב לי' וא"ל ר"פ ולימא לי' משטה אני בך מי לא תנאי הרי שהי' בורח מבית האסורין וע"ש דמסיק אין תנאי בחליצה, וכתב שם הרשב"א בחידושו בטר דהלץ לה א"ל זיל הב לי' ח"ל **ואיכא למידק היכי הוי מחייב לה אביי למיתן** לי' ורב פפא למאי איצטריך לאתויי ראי' מבורח מבית האסורין והא הכא כיון דאתני לי' בלשון על מנת לא מחייב ולא מידי משום דכל האומר על מנת אין מחייבין אותו לקיים התנאי אלא אם רוצה לקיים יקיים ואם ירצה לא יקיים לפי שכבר נתפרשה כפיתו אם יקיים התנאי יקיים המעשה ואם לא יקיים התנאי לא יתקיים המעשה וכיון שכן הכי נמי לימא לי' לא בעינא בחליצה ולא יהיבנא והרי החליצה ממילא קיימת והיא פטורה מליתן **וי"ל כיון שאי אפשר לחליצה להתבטל הרי זה כשכירות** ולפיכך אי הגון לה מחייבין אות' ליתן לי' מדין שכירות והיינו דאמר בירושלמי אמר רב מנא אם אמר על מנת נותנת אלא מכיון דלא הגון לה ומצוה עליו מן התורה בחליצה ורמי עלי' למיחלץ האי כעין אנוסה היא ואיהו נמי לא פסיד מידי דהא לא חזי לה מינה מידי עכ"ל וכבר קדמו הרמב"ן בחידושו בזה וכ"כ הרא"ש שם ע"ש, ומבואר לנו מזה דהיכא דאינו כדני תנאי כמו התם בחליצה משום שאינו ע"י שליח אבל מחויב הוא על כל פנים לקיי' תנאו כמו שהתנה וע"ש שהארכנו בזה והוא ברור ודו"ק וע"ש ס"ק י"ד:

9. ריטב"א על מסכת יבמות דף קו/א

אמר ליה רב פפא יכלה למימר לי' משטה אני בך עבדה לה. **פרש"י ז"ל** כיון דחליצה כשרה היא מדינא נמי לית ליה כיון דעליה רמיא מילתא למעבד ולא בעי' משטה אני בך עבדי לך דומי' לו ההיא דמעבורת כי חייב היה להצילו ומשום הכי אין לו אלא שכרו ויפה פי' ז"ל מ"מ עדין צריך להוסיף בזו ובההיא דמעבורת כי אע"פ שקצץ עמו שכירות ועשה פועל מלאכתו על פי השכירות ההוא ובעלמא כי האי גוונא אינו יכול לחזור בו וחייב לתת מה שפסק עמו משלם [1] **שאני הכא כי מתוך האונס פסק ובהא דהכא דייבם שאינו הגון לה היה וכדי שלא תתעגן עמו וכן במעבורת אנוס היה ומחמת האונס פסק וקציצה באונס כמאן דליתא דמיא ואין לו אלא שכרו וכ"כ בתו' כי הצרי' סממני וקצץ עליהם שכר גדול מפני דחקו אינו נותן אלא דמיהן **וכן הפוסק עם הרופא הרבה אבל הר"ה ז"ל כתב כי הפוסק עם הרופא הרבה חייב כי חכמתו מכר לו** שהיא שוה כמה **ואינו מחזור שהרי חייב הוא לטרוח בחכמתו לרפאותו מדין אבידת גופו ודיו בשכר טרחו כפועל בטל או כפי הראוי לו:****

10. חדושי הרמב"ן על מסכת יבמות דף קו/א

ושמעין מינה דמי שהוא חולה וסמנין ביד חבירו שוין עשרים, והתנה עליו ליתן הרבה בדמיהן מחמת אונס חליו, אין לו אלא דמיהן, אבל רפאהו יש לו שכרו משלם שחכמתו מכר לו והיא שוה דמים הרבה. [2] **ויש מפרשים דטעמא דמתניתין משום דחייב הוא להצילו משום השבת אבידה ומשום הכי אין לו אלא שכרו כפועל בטל, ולדבריהם אין לרופא אלא שכר בטלה שלו,** ולא מסתברא דמדמינן לה לחליצה בשמעתין דהא מ"מ ליכא עליה חיובא ממש למיחלץ, ולישנא דמשטה אני בך נמי דיקא הכי כדפרישית:

11. שו"ע יורה דעה - סימן שלן

(א) נתנה התורה רשות לרופא לרפאות. ומצוה היא. ובכלל פיקוח נפש הוא. ואם מונע עצמו, הרי זה שופך דמים, ואפילו יש לו מי שירפאנו, שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות. ומיהו לא יתעסק ברפואה אא"כ הוא בקי, ולא יהא שם גדול ממנו, שאם לא כן, הרי זה שופך דמים. ואם ריפא שלא ברשות בית דין, חייב בתשלומין, אפילו אם הוא בקי. ואם ריפא ברשות ב"ד, וטעה והזיק, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. ואם המית, ונודע לו ששגג, גולה על ידו:
(ב) הרופא, אסור ליטול שכר החכמה ולימוד, אבל שכר הטרוח והבטלה, מותר:
(ג) מי שיש לו סמנים, וחבירו חולה וצריך להם, אסור לו להעלות בדמיהם יותר מן הראוי. ולא עוד, אלא אפילו פסקו לו בדמיהם הרבה, מפני צורך השעה שלא מצאו סמנין אלא בידו, אין לו אלא דמיהן. אבל אם התנה בשכר הרופא הרבה, חייב ליתן לו, שחכמתו מכר לו ואין לו דמים: הגה - ואף על פי שיש מצוה עליו לרפאותו; שכל מצות עשה דרמיא אכולי עלמא, אם נודמנה לאחד ולא רצה לקיימה אלא בממו, אין מוציאין הממו מידו, ולא מפקיעין מידו חיוב שלהן (טור):

12. ספר טורי זהב על יו"ד - סימן שלו

(ב) אסור לטול שכר החכמה והלימוד. פ"י שלומד אותו לעשות רפואה לפי שאבידת גופו היא ורחמנא אמר והשבותו לו לרבות אבידת גופו ואמרינן בענין עשיית המצוה מה אני בחנם אף אתם בחנם:
(ג) ולא מפקיעין מידו חיוב שלו. כן הוא הנוסחא בהעתק הבית יוסף דברי הרמב"ן וכן עיקר ורצונו לומר דאע"פ שיש איסור בנטילת שכר על הלימוד והחכמה כמ"ש בסעיף ב' מ"מ כיון שכבר התנה עמו והתחייב נגדו חייב לשלם כיון דלאו עליה זידיה לחודיה רמיא מצוה זאת, דהא כל אדם יוכל להתחכם ללמוד רפואות ואע"ג דבבורח מבית האסורים והיתה מעברות לפניו ואמר לו העבירני ואתן לך דינר אין נותן לו אלא שכרו כמו שכתוב בחושן משפט סימן רס"ד שאני התם דקצבה יש לאותה פעולה משא"כ בחכמת הרפואות שאין לה שיעור ומתחלה לא היה חיוב עליו ללמוד זה על כן מהני התנאי דוקא בזה כן נראה לי ביאור הדברים:

13. ערוך לנר על יבמות דף ק/א

שם בד"ה אביך, אב ואם: פ"י מפני שראה אביי שהתחכם בדין זה יותר ממנו אמר שמא גרם לך כן מפני שיש לך אב ואם ולי לא היו שאביו של אביי מת קודם שנוולד ואמו אחר לידה מיד כדאמרינן בגמרא:

• עוד עיין בהגהות מהריעב"ץ

14. ספר ים של שלמה - יבמות פרק יב אות לג

דין דגט מעושה או חליצה מעושה, ... ומהא דמשוה התלמוד חליצה מעושה [לגט], שמעינן מאן דמוסר מודעה על החליצה, פסלה לחליצה, כמאן דמוסר מודעה על גיטא, לפיכך יאמר הדיין להחולץ, שיבטל המודעות, כדרך שעושין בגט, כן פסק הרמב"ם...

15. ספר ים של שלמה - יבמות פרק יב אות לד

ופסק הרי"ף והרא"ש (סימן י"ח) והרמב"ם (ה' גירושין פ"א ה"ו-ה' יבום פ"ד הכ"ט) הלכה כרבא. דאין חולצין, אלא א"כ מכירין את היבם ואת היבמה, וצריך שיכירו, שהיה היבם בעולמו של אחיו המת, ואפילו עד אחד, וקרוב, ואשה, נאמנים, כן כתב הטור וכן משמע מדברי הסמ"ג. וכן אין ממאנין אלא אם כן מכירין [וכתב הרמב"ם ז"ל (שם) וכן הטור (סימן קס"ט-קנ"ה) שצריך שיכירו את שניהם, גם לענין מיאון, אבל הרשב"א (ד"ה הא) כתב שאין צריך להכיר רק האשה, אבל אין צריך שיכירו הבעל, דמאי איכפת לך בבעל, אפילו אין זה בעלה, הרי יכולה למאן שלא בפניו כו', עד, אלא ההקפדה הוא בהכרת האשה, דלמא מסקי שמה בשם אותה קטנה עכ"ל, וכן כתב גימוקי יוסף, והר"ן כתב בתשובה (סימן ו') וז"ל, אבל כשמכירין אותה, אע"פ שאין מכירין הבעל, מאי איכפת לך בפרק בית שמאי (לקמן ק"ז ע"א) דממאנת בפניו ושלא בפניו, הלכך כשאמרה הריני ממאנת בפניו בעל, אין כאן בית מחוש, ואף על פי שהרמב"ם הצריך שיהיו מכירין אותה ואת בעלה, יש להעמידה, כגון שבאה, ואמרה, הריני ממאנת באיש זה, שאין לכתוב שמיאנה בבעלה סתם, אלא אם כן מכירין, אבל אמרה הריני ממאנת בראובן, מאי ניהוש לה, ואפשר ג"כ שהרב ז"ל החמיר בבעלה לכתחילה, אבל דיעבד, כיון שהכירו האשה כשר עכ"ל]. הלכך כל שנים שראו החליצה והמיאון, יכולין לכתוב לה לראיה:

16. ערוך לנר על יבמות דף ק/ב

שם ולא מצוה בתלמידים: הרמב"ם והטור פסקו כרבי יהודה ולכאורה תימא למה לא פסקו כסתם מתניתין, וראיתי בתוספ' י"ט שכתב הטעם כיון דר"ט הלכה למעשה עשה כן וכ"כ גם בבית שמואל, ולענ"ד אין זה מספיק דכמה פעמים מצינו כן דיחיד מביא רא' לדבריו ממעשה ולא פסקינו כן ועוד דגם ר"ט הוא יחיד נגד סתם מתניתין, וממה דמקשה בקדושין (דף י"ד) מהא דר"ט אין רא' דהלכתא כוותי' ד"ל דהתם פריך מנ"ל לר"ט דחליצה מתרת, אבל נ"ל דטעם הרמב"ם והטור דפסקו כר"י ור"ט משום דלעיל (ק"א ע"ב) מסקינן דרבנן דס"ל דחליצה בשלשה ע"כ ס"ל כוותי' דר"ט דמוקי בישראל להך דרשה וכיון דלעיל פסקינו הלכה דחליצה בשלשה ע"כ פסקינו ג"כ כר"ט, ולפ"ז צ"ל דת"ק דהכא ס"ל כר' יהודה דלעיל דחליצה בחמשה ואף דגם לר"י מסקינן לעיל דס"ל כר"ט ויליף מונקרא כן ה"ל לר"י לשיטתו כיון דסבר חליצה בחמשה ואע"כ ס"ל דמצוה בתלמידים אבל לת"ק דהכא י"ל דס"ל בהא כרבנן דר"י דלא דרשי מונקרא אבל עכ"פ א"ש הא דהרמב"ם ושאר פוסקים הוצרכו לפסוק כר"ט ור"י:

17. חדושי הרשב"א על מסכת יבמות דף ק/ב

מאי טעמא וירקה בפניו בעי. מסתברא דלא קאמר אלא כדי שיהא כנגד פניו בין רואה בין אינו רואה ואפילו סומא חולץ לכתחלה, והא דתניא בברייתא (לעיל קג, א) החולצת מן הסומא חליצתה כשרה, לאו דוקא דיעבד אלא אפילו לכתחלה דכולה ברייתא בלכתחלה הוא, דמשום סיפא דקתני חליצתה פסולה תנא רישא חליצתה כשרה. אבל הרמב"ם ז"ל (פ"ד יבום ה"ח) כתב והסומא אינו חולץ שנאמר וירקה בפניו ואין זה רואה הרוק. ויש סעד לדבריו מדאצטריך ברייתא לתני והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה. ומיהו אפשר היה לדחות דמשום דכתיב וירקה בפניו אצטריך תנא לאשמועינן דלא בעינן שיהא רואה הרוק אלא שיהא הרוק להדי פניו. ואמר לנו ענו כולכם חלוץ הנעל חלוץ הנעל. תניא בספרי (כי תצא פ' רצא) ר' יהודה אומר מצוה על כל העומדים לומר חלוץ הנעל ג' פעמים:

18. ערוך לנר על יבמות דף ק/ב

שם ענו כולכם חלוץ הנעל: התוספ' י"ט בשם גור ארי' הקשה למה לא בעינן שיקרא בית חלוץ הנעל ע"ש, ולענ"ד י"ל שהרי לעיל (דף מ"ד) אמרינן בית חלוץ הנעל הכתוב קראה ביתו הרי שבית אחלוצה קאי ואף דלר"ע אמרינן שם כן גם ת"ק לא

פליג רק שלא נעשה כביתו ממש להאסר בקרובות' וכיון דבית אהלוצה קאי א"כ מה דכתיב ונקרא וגו' בית חלוץ הנעל ע"כ הפי' שהיא נקראת בית חלוץ הנעל ע"י שהוא נקרא חלוץ הנעל וא"כ הוא נקרא חלוץ הנעל לבד ולכן קוראים אותו כן:

19. ספר ים של שלמה - יבמות פרק יב אות מ

דין הדיינים ותלמידיהם עונין ג' פעמים חלוץ הנעל, והיבם, והגדול שבדיינים, מברך, אשר קדשנו במצותיו וחוקיו של אברהם אבינו, ולא יזכיר שם ומלכות: פיסקא (ק"ו ע"ב) ונקרא שמו בישראל (דברים כ"ה, י') מצוה בדיינים כו', תניא, אמר ר' יהודא, פעם אחת היינו יושבין לפני ר"ט, ובאתה יבמה לחלוץ, אמר לנו, ענו כולכם חלוץ הנעל, ג' פעמים, ומעשה רב, וכן הלכה, ומכאן מוכח, דלא צריך לומר בית חלוץ הנעל, כדברי הא"ז גדול (ח"א סימן תרס"ט) וכן יראה, דהאשה אינה צריכה לומר, אלא כדרך הקרא, פעם אחת חלוץ הנעל, ולא כרב יהודאי [גאון] שכתב (הגה' מיימוני ה' יבום, פ"ד אות ט') שגם היבמה תאמר ג' פעמים, וכן הדיינים, והעומדים, דאפי' לפי טעם של בה"ג (שם) לומר ג' פעמים חלוץ הנעל, דהיינו חלוץ הנעל, כאבל, חלוץ הנעל, כמנודה, חלוץ הנעל, כמורד במצוה, והו' כמו גמר ופסק דין, ולא יתכן אלא בדיינים, ותלמידיהם, והעיקר בעיני, שדרך הב"ד לשנות דבריהם, לפרסום ולחזוק, כמו גבי קידוש החודש (ר"ה כ"ד ע"א) שאומרים מקודש מקודש, וילפינן מקראי, וכן לענין התרת נדרים, כתב הטור (יו"ד סימן רכ"ח) לומר ג' פעמים מותר לך, וכנהג רבות, כאשר כתב הסמ"ג בנדרים, וכן כתב הרא"ש בסוף יומא (פ"ח סימן כ"ח) הדיינים, והתלמידים, וכל העומדים, עונין ג"פ חלוץ הנעל, והיבם, והגדול שבדיינים מברך, ברוך הוא אשר קדשנו במצותיו וחוקיו של אברהם אבינו, ולא יזכיר בה שם ומלכות:

20. ספר עינים למשפט על מסכת יבמות דף קו

ווצ"ט למה אין מברכין על מצות חליצה, והרי על מצות יבום כתב הטור בשם בעל העטור וכ"ה ברמ"א (בסי' קסו) שמברכין, ובסוף ה' חליצה כתב המחבר בש"ע שמצא בסדר חליצה ישן להגיד מעין הודאה בלי שם ומלכות לאחר גמר החליצה עמש"ש, (וכ"כ בש"ע סוף סדר חליצה, אבל רק שהדיינים אומרים ולאחר חליצה לשם הודאה ושהוא רק בסדר חליצה לאשכנזים ושי"א בלי שם ומלכות וכן כתב מהרש"ל), [ואפ"ל שלא תקנו ברכה אלא על עיקר המצוה שהיא מצות יבום ולא על חליצה, ועוד שכ"ז תלוי ברצונו אם לא יחפוץ ביבום, ועוד שבזיון הוא לו בחליצה על שאינו רוצה לבנות בית אחיו, וכמ"ש בסמוך מכה"ג ומרבנו יחיאל.

וכעין זה יש שחקרו אם לברך על עריפת פטר חמור, וכפי שמבואר במכילתא (פ"ר בא) דמצות פדיה קודמת למצות עריפת שפדיה עיקר (וע"ל דף מז) ע"כ אין לברך, ועוד משום שהוא כעין עונש כמבואר (במכילתא שם) "ד"א ואם לא תפדה וערפתו" אם אין אתה פודהו ערפתו הואיל ואבדת נכסי כהן אף נכסיך יאבדו" ועל כגון זה לא תקנו ברכה, וכן בנדיד דחליצה היא ג"כ כעין קנס — "ככה יעשה לאיט אשר לא יבנה את בית אחירי, ועי' בה"ג אמר הקב"ה למשה אמור אל היבם שלא ירצה לייבם רעוע בגופך, מאנת לקיים

מצוה, לפיכך תהליץ מנעלך כאבל וכמנודה שדרכן להיות יחפים, ובטיפה סרוחה שבגופך יכולת לקיים לאחריך זרע לפיכך וירקה לפניו טיפה סרוחה, והדיינים עונים חלוץ הנעל כאבל, חלוץ הנעל כמנודה, חלוץ הנעל כמורד במצות סיני עכ"ל, וכעין זה כ' רבנו יחיאל מפריש שהרקיקה והקריאה כדי להלבינו על אשר לא יבנה, וקריאה חלוץ הנעל היא כדי לפרסם בושתו ע"ש. ג. בתי עמודי, סמ"ג